

Εκκλησία και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Χρήστος Πάτσης, Φιλολόγος - Θεολόγος)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Την εποχή που ο Αρχιεπίσκοπος Ιάκωβος στις 15 Μαρτίου του 1965 μπήκε επικεφαλής της πορείας μαζί με τον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ στην πόλη Σέλμα [32] για να δικαιώσει τον αγώνα των νέγρων, ταυτόχρονα σηματοδότησε τη δυναμική υφή του χριστιανικού μηνύματος· ο αγώνας για ισότητα, πολιτικά δικαιώματα και κοινωνική δικαιοσύνη είναι όχι μόνο ιστορικό καθήκον της Εκκλησίας, αλλά αγγίζει και την ου-σία της χριστιανικής μαρτυρίας στον κόσμο. Ο ίδιος θα σημειώσει [33] ότι η πραγμάτωση της βούλησης του Θεού στον κόσμο περνά μέσα από την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την οδό της Ανάστασης του εμπερίστατου ανθρώπου.

Το ζήτημα που ανέδειξε η στάση του Αρχιεπισκόπου Ιακώβου εξαρτά και το ερώτημα για το περιεχόμενο του ανθρωπολογικού μοντέλου που λειτουργεί ως προϋπόθεση και κινητήρια δύναμη στην προστασία των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εποχή της νεωτερικότητας, βέβαια, θέτει ως κριτήριο ορθότητας για την ανάδειξη των πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων την πολιτική ιδεολογία και δράση, παραβλέποντας, συχνά και με ιδεοληπτικό τρόπο, κάθε σχετική αναφορά θεολογικού ή ακόμη και φιλοσοφικού προσδιορισμού του δικαιώματος [34]. Μοιραία τότε η φαινομενική ή ακόμη και η πραγματική, απουσία της Εκκλησίας από τον αγώνα προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γεννά κύματα σφοδρής αρνητικής κριτικής για τον τρόπο που η χριστιανική πίστη δήθεν τροφοδοτεί μία μοιρολατρική στάση έναντι του παρόντος βίου. Η σφοδρότερη κριτική, κυρίως των οπαδών του αντικληρικαλισμού, δεν προχωρά στην κριτική ανάγνωση της χριστιανικής Ανθρωπολογίας αλλά προβάλλει τη στάση της Εκκλησίας επί του κοινωνικού και πολιτικού στίβου, στοχεύοντας με τα πυρά τον εναγκαλισμό της Εκκλησίας με το κράτος, τη σύμπλευση ορισμένων εκκλησιαστικών προσώπων με τη ρητορική του μίσους, τη σιωπή της Εκκλησίας όταν παραβιάζεται η δημοκρατική πορεία της χώρας (δικτατορία), τον συντηρητισμό της χριστιανικής Ποιμαντικής έναντι των διαπροσωπικών σχέσεων κ.λπ. Η μομφή λαμβάνει, συνήθως, και τις ανάλογες ηθικές προεκτάσεις και αξιολογήσεις [35], επειδή το πρακτέο αλληλοπεριχωρείται με κάθε ανθρώπινη ενέργεια όχι μόνο στη θρησκεία, αλλά και στον πολιτισμό, την πολιτική, την παιδεία κ.λπ.

Για την αλλοίωση του χριστιανικού ήθους, πράγματι, μπορεί κάποιος να

αναζητήσει τεκμήρια που υποδηλώνουν την αμαύρωση της ηθικής του προσώπου όπως την ανέδειξε η πλούσια Πατερική παράδοση της Εκκλησίας. Για παράδειγμα η ύπαρξη θρησκευτικών οργανώσεων στον τόπο μας συνδέθηκε παλαιότερα με την τάση του ευσεβισμού· την εισαγωγή δηλαδή τεχνικών Δυτικής προέλευσης που ουσιαστικά ήθελαν να μιμηθούν τον τρόπο ατομικής σωτηρίας έξω από τη βασική θεώρηση της Ευχαριστιακή σύναξης, ως προφύλαξη από την αμαρτία, ως διαφύλαξη ενός ισχύοντος θεϊκού νόμου, του οποίου ο άνθρωπος δρα κατά κανόνα ως παραβάτης [36]. Η μετατροπή του χριστιανικού ήθους σε ηθικολογία, με την ανάλογη παράγωγη υποκρισία είναι εμφανής όταν, επίσης, ο πιστός οδεύει προς την αυτοδικαίωση, παραμερίζοντας οποιοδήποτε ίχνος κοινωνικής δικαιοσύνης. Ο κίνδυνος να ερμηνευθεί η «Γεροντική μέθοδος» σε ένα δεύτερο παράδειγμα, ως εργαλείο θρησκευτικού ευδαιμονισμού, ενδεχομένως, να οδηγήσει τον πιστό εκτός της λειτουργικής ενοριακής ζωής εκεί όπου η συμμετοχή στην βιωματική εμπειρία καθιστά την ίδια τη συμμετοχή γεγονός κοινωνίας [37].

Μια θετικότερη ανάγνωση του κοινωνικού υποκειμένου από θεολογικής και φιλοσοφικές άποψης θα αναδείκνυε την κυρίαρχη θέση της έννοιας του προσώπου στη χριστιανική Θεολογία. Η ίδια η έννοια της κοινωνικότητας, σύμφωνα με τη χριστιανική αυτοσυνειδησία, αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία να γίνει αντιληπτό η καθολικότητα της ανθρώπινης φύσης και ο τρόπος που αυτή υποστασιάζεται σε κάθε ξεχωριστή ανθρώπινη οντότητα, λαμβάνοντας οντολογικά υπόψη και τον έτερο αδελφό [38]. Επιπλέον, κατά τον Γέροντα Σωφρόνιο, αυτή η υποστατική αρχή αποκαλύπτεται εναργέστερα, όταν απομακρυνθεί κάποιος από την ιδέα της υποκειμενικότητας και εισχωρήσει στην εμπειρική πραγμάτωση του ανθρώπινου όντος σε αναφορά με τον πλησίον [39].

Τελικά η κατανόηση της ετερότητας για κάθε χριστιανό δεν πραγματώνεται ως μια απλή και παθητική ανεκτικότητα προς τον άλλον, αλλά προϋποθέτει τη

βαθύτερη κατανόηση του ανθρώπινου προσώπου μέσα από έναν διαφορετικό τρόπο υπαρξιακής αναζήτησης που τον ανέδειξε ο Σωτήρας Χριστός [40]. Με την προοπτική αυτή ο ξένος αποκτά το σεβασμό στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα της ύπαρξης του και ταυτόχρονα η κοινωνία καταπολεμά το ούτως ή άλλως υφέρπον ρατσιστικό ή ξενοφ-βικό κριτήριο, το οποίο εμφανίζεται συνήθως είτε ως βάρβαρη ιδεολογία είτε ως αντίδραση στα προβλήματα ταλανίζουν και διαιρούν τις κοινωνίες [41]. Η θεμελιώδης προϋπόθεση του διαλόγου, ως οντολογικό ζήτημα της χριστιανικής Θεολογίας, επισημαίνει ορθά ο Αρχιεπ. Αναστάσιος Γιαννουλάτος, οφείλει να στραφεί στον πυρήνα του προβλήματος: η θρησκευτική πίστη που οικοδομεί το πρόσωπο να μην προβάλλει την αγριότητα της βίας, αλλά το Σταυρο-Αναστάσιμο μήνυμα της ρήξης με ό,τι αντιστρατεύεται τη ζωή [42]. Η συγκεκριμένη προοπτική επικαιροποιημένη κάθε φορά οφείλει να διερευνά υπό το φως της νέας κοινωνικής πραγματικότητας (μετανάστευση, πολυπολιτισμικότητα, πλουραλισμός ιδεών, ψηφιακή επανάσταση) τις αναγκαίες συνθήκες, ώστε ο βαθμός αλληλόδρασης των κοινωνικών ομάδων να λειτουργεί, ως αντίδοτο στον φανατισμό και την ξενοφοβία [43].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

32. A. Estocin, « Archbishop Iakovos, Martin Luther King Jr., and The Challenge of Selma» στο

<https://publicorthodoxy.org/2016/01/18/archbishop-iakovos-martin-luther-king-jr-and-the-challenge-of-selma/> (ημερ. ανάκτησης 25.04.18) 1 κ. ε

33. Archbishop Iakovos, Faith for a Lifetime, (New York: Doubleday 1988) στο διαδ. τόπο: <https://archive.org/details/faithforlifetime00iako> (ημερ. ανάκτησης 22.4.18) 30 κ.ε

34. Κείμενο για τα «Ανθρώπινα Δικαιώματα» Ανάλεκτα τευχ. 26 στο διαδ. τόπο:

http://www.pemptousia.gr/analekta_issues/Analekta26_Oct_2014_dikaiomata/HTM (ημερ. ανάκτησης 23.4.18) 4 κ. ε

35. Στ. Ζουμπουλάκη, Χρυσή Αυγή και Εκκλησία, (Αθήνα: Πόλις 2013) 42 κ. ε

36. Στ. Γιαγκάζογλου, «Η θρησκευτική αλλοτρίωση του Έθνους» στο Πίστη και Βίωμα της Ορθοδοξίας-Δόγμα, Πνευματικότητα και Έθος της Ορθοδοξίας, τομ. Α΄(Πάτρα: ΕΑΠ 2002) 286 κ. ε

37. Χρ. Γιανναρά, Η ελευθερία του Έθνους, (Αθήνα: Ίκαρος 2011) 70 κ. ε

38. Γ. Ι. Μαντζαρίδη, Χριστιανική Ηθική, τόμ Β΄ (Θεσσαλονίκη:

Πουρναράς 2000)184.

39. Ν. Κόϊου, *Θεολογία και Εμπειρία κατά τον Γέροντα Σωφρόνιο*, ό. π., 126 κ. ε

40. Χριστοδούλου(Παρασκευαΐδη), Αρχιεπισκόπου, «Μήνυμα κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας» στο διαδ. τόπο: <http://xristodoulos.antibaro.gr/minimata/prosfg.html> (ημερ. ανάκτησης 20.4.18)2.

41. Π. Καλαϊτζίδη, «Εκκλησία και έθνος σε εσχατολογική προοπτική», στο Π. Καλαϊτζίδης (επιμ.), *Εκκλησία και Εσχατολογία*, (Βόλος: Εκδοτική Δημητριάδος, 2 2014) 353 κ. ε

42. Αρχιεπ. Αν. Γιαννουλάτου, «Ένα ακραίο Ισλάμ πόλος έλξης των πεινασμένων» στο διαδ. τόπο: www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/mission/ierapostolh.asp?content=&main=Anastasios.htm (ημερ. ανάκτησης 31.01.18)2.

43. Θ. Ν. Παπαθανασίου, «Σημεία εθνικοσοσιαλισμού στην ελλαδική Εκκλησία;», *Σύναξη* 125 (2013)23